

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ТІНЕЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Підгаєць Д.Ю. – ст. 1 курсу

Науковий керівник – д.е.н., професор Сірко А.В.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

У наш час тіньова економіка являється гострою проблемою багатьох світових країн. Нажаль, Україна не є виключенням. Тому одним із важливих завдань щодо розвитку та інтеграції України у ринкову економіку є мінімізація рівня тіньової економіки. Проблема тінезації не є новою для економіки.

Тіньова економіка стала темою для дослідження багатьох зарубіжних вчених таких як: Е.Фейгер, Р.Хіллард, Ф.Шнайдер, Л.Грехем, І.Слісеева. До цього долучилися й вітчизняні науковці, зокрема: В.Антипов, З.Варналій, С.Чернявський, О.Турчинов, І.Мазур. Українські вчені, звісно, досліджують реалії України.

Метою нашого дослідження є аналіз рівня тіньової економіки в Україні, дослідження її причин та наслідків впливу на соціально-економічний розвиток країни та ефективна детінізація.

Що собою являє тіньовий сектор економіки? Це сектор економічної діяльності, суб'єкти якої уникають офіційного обліку та сплати податків. Не сплата податків веде до дефіциту держбюджету та більшому податковому навантаженню для добросовісних платників. За кордоном до цього питання кожен з громадян відноситься принципово і при першій підозрі намагається повідомити у відповідні органи. У законодавстві розроблені відповідні жорсткі закони які регулюють відносини між державою та платниками податків. Не є виключеннями й впливові люди в цьому плані усі рівні. В Україні така тенденція не простежується і не сплата податків відбувається на всіх рівнях. Громадяни застосовують різні методи відмивання грошей та прогалини в законах.

Тіньова економіка за своїм характером поділяється на три основних види: неформальна економіка, прихована економіка та кримінальна. Найбільший сегмент економіки займає неформальна, а найбільш небезпечною є кримінальна. За останній рік рівень тіньової економіки зріс до 47%, тобто збільшився на 5% порівняно з 2014 роком. З 2011 по 2013 рік цей показник був стабільним і коливався в межах від 34 до 35 %, з різницею в один відсоток. Тому можна зробити висновок, що умови в яких перебувають підприємства та окремі домогосподарства є важкими та водночас сприятливими для збільшення відсотку прихованих грошей та засобів виробництва. Виникнення тіньової економіки це наслідок, тому мають бути відповідні причини цього наслідку. До головних причин переходу економіки в “тінь” відноситься: недосконалість законодавства, а саме податкового корупція в системі державного

правління, а також суто людські вади. Аналізуючи динаміку та причини зміни обсягів тіньової економіки у різні періоди розвитку України, можна зробити наступні висновки:

1. Під час стійкого економічного розвитку тіньова економіка виступає індикатором неефективності державного управління та несприятливих умов ведення бізнесу, а також інструментом збагачення окремих суб'єктів ринку, близьких до влади;

2. У період економічних криз вона відіграє роль так званої “амортизаційної подушки”, дозволяючи суб'єктам підприємницької діяльності підтримувати рівень власної конкурентоспроможності;

3. Разом з тим в період існування загроз національній безпеці та військових конфліктів на території країни зміна обсягів тіньової економіки, з одного боку, відзеркалює тенденції до її перетворення на кримінальний бізнес, а з іншого – є реакцією бізнесу на зростання ризиків щодо його знищення.

Тіньова економіка має свої переваги та вразливі особливості. До її переваг відносять: непомітність й недосяжність для владних структур, високий рівень мотивації та прибутковості, значно вищу мобільність її порівняно з офіційною. Слабкими аргументами тіньової економіки є: розрізненість суб'єктів, орієнтація їх на реалізацію уособлених, вузько спрямованих інтересів, що суперечать загальнодержавним. Чим більш вишукані форми тіньової економіки використовуються в суспільстві, тим досконалішою стає модель економічного розвитку. Таким чином, у подоланні тіньової економіки закладений потенціал економічного зростання й гармонізації розподільних відносин. На основі цього відбувається подальша трансформація економічної моделі, форм і методів економічного регулювання.

Література

1. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації: монографія/ за ред. З.С. Варналія. – К. : Вид-во НІСД, 2006 – 576 с.

2. Турчинов О.В. Тіньова економіка: теоретичні основи дослідження/ О.В. Турчинов. – К. : Вид-во АртЕк, 1995. – 300 с.